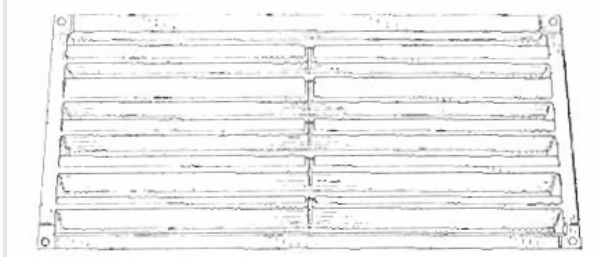
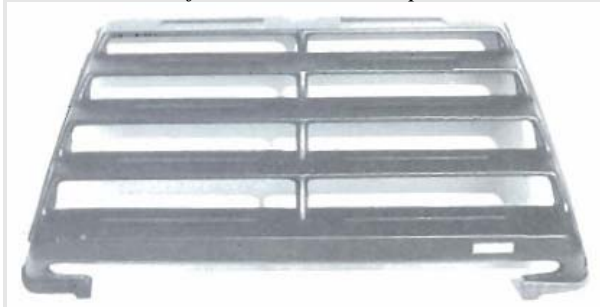

11 derde even Benelux Gerechtshof, 22 mei 1987, Screenoprints

Autojaloezie van Citroën

Autojaloezie van Screenoprints

SAMENLOOP AUTEURSRECHT EN MODELRECHT

Werken van toegepaste kunst: originaliteit terzake van niet-technische elementen voldoende

Voor auteursrechtelijke bescherming van werken van toegepaste kunst vereist dat sprake is een voortbrengsel met een eigen, oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt en dat het eigen, oorspronkelijk karakter niet datgene betreft wat noodzakelijk is voor een technisch effect

dat voor de in art. 21 BTMW bedoelde bescherming uit hoofde van de Auteurswet is vereist dat de tekening of het model kan worden aangemerkt als een werk - dat wil zeggen als een voortbrengsel met een eigen, oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt - op het gebied van de (toegepaste) kunst; dat daarbij geldt dat indien de tekening of het model valt aan te merken als een werk in voormelde zin, ook is voldaan aan het vereiste dat sprake is van een voortbrengsel op het gebied van de (toegepaste) kunst, behoudens in geval het eigen, oorspronkelijk karakter enkel datgene betreft wat noodzakelijk is voor het verkrijgen van een technisch effect;

Kunstwaarde geen vereiste

dat, voor zover het in de eerste vraag van de HR bedoelde vereiste dat „het model een zekere kunstwaarde moet vertonen" verder gaat dan het vereiste dat sprake is van een voortbrengsel op het gebied van de (toegepaste) kunst, het stellen van zodanig verdergaand vereiste indruist tegen de door de verdragssluitende Staten in het kader van de in art. 21 BTMW gegeven regeling van de samenloop ten aanzien van de auteurs-

rechtelijke bescherming aanvaarde gemeenschappelijke uitgangspunten

BTMW harmoniseert het auteursrecht voor werken van toegepaste kunst zodat voor gedeponeerde en niet-gedeponeerde modellen zelfde maatstaf geldt

(...) ertoe heeft geleid dat de verdragssluitende Staten, ofschoon zij als leidraad hadden aanvaard dat het niet wenselijk was „bij een wet op de modellen belangrijke wijzigingen aan te brengen in het bestaande auteursrecht"(...) op dit punt ook het auteursrecht gelijkkluidend" hebben gemaakt door in lid 2 van art. 21 te bepalen dat tekeningen of modellen die niet „een duidelijk kunstzinnig karakter vertonen" zijn uitgesloten van bescherming uit hoofde van de Auteurswet. (...) Dat het hiervoor overwogene tot de conclusie noopt dat met name het bepaalde in het tweede lid van dit artikel ook geldt voor niet-gedeponeerde modellen; dat voorts, wat betreft het eerste lid van dit artikel, niet kan worden aangenomen dat de verdragssluitende Staten zouden hebben beoogd op het punt van de auteursrechtelijke bescherming van tekeningen en modellen de auteur die zijn tekening of model overeenkomstig de BTMW heeft gedeponeerd, achter te stellen bij de auteur die van zo'n depot afziet; dat derhalve op de derde vraag van de HR moet worden geantwoord dat het bepaalde in art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid van dit artikel, ook geldt voor niet-gedeponeerde tekeningen of modellen;

Overgangsrecht: Regime BMTW geldt enkel voor na het inwerkingtreding van die wet tot stand gekomen modellen

dat op vraag 4 moet worden geantwoord dat, gelijk volgt uit art. 25 BTMW, ten aanzien van tekeningen en modellen die voor het in werking treden van deze wet tot stand zijn gekomen, telkens het toen geldende nationale recht toepasselijk blijft;

Vindplaatsen: AA 1987, p. 717; NJ 1987, 881, m.nt. Wichers Hoeth; AMI 1987, p. 78; BIE 1987, nr. 49, p. 196, m.nt. Steinhäuser; IER 1987, nr. 40, p. 70.

Benelux Gerechtshof, 22 mei 1987

(Janssens, Ras, Thiry, Hess, Stranard, Martens, Roelvink, Marchal, Kayser)

Screenoprints (Vacuum Formers) Ltd., tegen

Citroën Nederland BV.

in de zaak A 85/3

(1) Gezien de brief van de Griffier van de Hoge Raad der Nederlanden van 4 december 1985 met het daarbij gevoegde gewaarmerkte afschrift van het arrest van die Raad van 29 november 1985, in de zaak nr. 12.544 van Screenoprints (Vacuum Formers) Limited te Hawkwell (Ecsex, Engeland) tegen Citroën Nederland B.V. te Amsterdam, waarbij overeenkomstig artikel 6 van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof vragen van uitleg van artikel 21 van de Eenvomige Beneluxwet inzake Tekeningen of Modellen (BTMW) worden gesteld;

Ten aanzien van de feiten:

(2) Overwegende dat de procedure die tot voormeld arrest heeft geleid, kan worden samengevat als volgt :

(3) Screenoprints heeft bij exploit van 3 februari 1981 Citroën gedagvaard voor de Rechtbank te Amsterdam en gevorderd, zoals nadien bij akte gewijzigd, Citroën te bevelen elke handeling in strijd met de aan Screenoprints toekomende auteursrechten op de Autoplas-sunvisors te staken en gestaakt te houden net ingang van de datum van het te dezen te wijzen vonnis, zulks op verbeurte van een aan Screenoprints te betalen dwangsom van fl. 10.000 -- voor elke overtreding ; subsidiair Citroën te bevelen de slaafse navolging van de produkten van Screenoprints te staken en gestaakt te houden net ingang van de datum van het te dezen te wijzen vonnis, zulks op verbeurte van een aan Screenoprints te betalen dwangsom van fl.10.000,-- voor elke overtreding.

Nadat Citroën tegen die vorderingen verweer had gevoerd, en harerzijds in reconventie had gevorderd het door Screenoprints gelegde revindicatoire beslag onrechtmatig te verklaren en Screenoprints te veroordelen de daardoor geleden schade, nader op te maken bij staat en te vereffenen vereffenen vereffenen van het vereffenen van de van volgens de Wet, vermeerderd met de wettelijke rente, te vergoeden, welke vordering zij bij akte heeft vermeerderd in dier voege dat zij een beroep doet op de nietigheid van het door Screenoprints op 30 juni 1976 onder nr. 0195700 verrichte Benelux-rnodeldepot, zulks op grond van de omstandigheid dat daardoor krachtens artikel 4, lid 1, sub a, BTMW geen recht op het in dat depot begrepen model is verkregen en zij de rechtbank verzoekt ambtshalve doorhaling van vorenbedoeld depot te bewerkstelligen, tegen welke nietigverklaring van haar modeldepot Screenoprints zich niet heeft verzet, heeft de rechtbank bij vonnis van 14 juli 1982 in conventie de vorderingen afgewezen en in reconventie Screenoprints vermeerderd tot vergoeding van de, nader b i j staat op te maken en volgens de wet te vereffenen, schade die Citroën ten gevolge van het op 26 januari 1981 gelegde beslag geleden heeft, vermeerderd met de wettelijke rente vanaf 8 juli 1981 tot de voldoening, het op 30 juni 1976 door Screenoprints onder nummer 0195700 bij het Benelux-Bureau voor Tekeningen of Wellen gedane Benelux-depot nietig verklaard en de doorhaling van de inschrijving van genoemd depot gelast.

Tegen dit vonnis zo in conventie als in reconventie heeft Screenoprints hoger beroep ingesteld bij het Gerechtshof te Amsterdam.

Bij arrest van 24 februari 1984 heeft het Hof het vonnis van de Rechtbank bekrachtigd.

Screenoprints heeft tegen het arrest van het Gerechtshof te Amsterdam beroep in cassatie ingesteld. Voormeld arrest van de Hoge Raad is op dit beroep gewezen.

(4) In zijn arrest heeft de Hoge Raad de relevante feiten als volgt omschreven :

"a. Het geding betreft de beweerdde namaak of nabootsing van zogenaamde (sun) visors of autojaloezieën van het mrk Autoplas , bestemd voor de Citroënauto's CX,

GSA en Visa, welke door Screenoprints zijn vervaardigd en op de Nederlandse markt gebracht.

b. Screenoprints kan geen recht op bescherming van haar modellen tegen nabootsing ontlenen aan de B M , omdat haar depot van 30 juni 1976 van een "niet nader aangeduide autojaloezie" nietig is verklaard op grond van niet-nieuwheid en niet is gebleken dat zij na 1 januari 1975 andere modellen van autojaloezieën bij het Benelux-Bureau heeft gedeponneerd.

c. Niet staat vast of de litigieuze modellen tot stand zijn gekomen voor of na het in werking treden van de BT-MW."

(5) De Hoge Raad heeft aan de omschrijving van de feiten het volgende toegevoegd : "Screenoprints heeft haar beroep op auteursrechtelijke bescherming gebaseerd op artikel 10 lid 1 sub 10' (thans vernummerd tot 11°) AW. Deze wetsbepaling vermeldt 'werken van toegepaste kunst en tekeningen en modellen van nijverheid' als behorende tot de werken van letterkunde, wetenschap of kunst, waarvan het uitsluitend recht tot openbaarmaking en verveelvoudiging krachtens artikel 1 AW - behoudens beperkingen bij de wet gesteld - aan de maker toekomt. Daarbij moet - naar algemeen wordt aanvaard - ervan uitgaan dat de zinsnede 'tekeningen en modellen van nijverheid' niet meer is dan een nadere aanduiding van werken die zijn begrepen onder de omschrijving 'werken van toegepaste kunst'. De vraag welke maatstaf met worden aangelegd bij het oordeel of er sprake is van een 'werk van toegepaste kunst' in de zin van deze wetsbepaling, wordt in de Nederlandse rechtspraak en literatuur niet eenstemmig beantwoord. In een deel van de rechterlijke uitspraken en bij het merendeel van de schrijvers ziet men - zij het niet altijd in gelijkkluidende bewoordingen - als (genoegzaam) vereiste vermeld dat er sprake is van een werk met een eigen oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt (opvatting A) ; bij een enkele schrijver en in een aantal rechterlijke uitspraken wordt daarenboven de eis gesteld dat het werk 'een zekere kunstwaarde' vertoont, hetgeen ook wel aldus wordt geformuleerd dat daarin 'een zeker kunstzinnig streven van de maker' tot uitdrukking dient te komen (opvatting B) . Algemeen wordt aangenomen dat ook bij opvatting B een betrekkelijk gering gehalte aan kunstwaarde genoeg is."

Ten aanzien van het verloop van het geding:

(6) Overwegende dat de Hoge Raad der Nederlanden het Benelux-Hof verzoekt de volgende vragen van uitleg van artikel 21 van de BTMW te willen beantwoorden :

1. Is voor de in art. 21 bedoelde bescherming van (tekening of) modellen uit hoofde van de Auteurswet vereist:

a. dat het model een werk is met een eigen oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt;

b. dat het model daarenboven een zekere kunstwaarde vertoont, waarbij een betrekkelijk geringe kunstwaarde voldoende is;

c. dat het model daarenboven een meer dan geringe kunstwaarde vertoont?

2. Indien vraag 1 sub c bevestigend wordt beantwoord, welke maatstaf geldt dan voor de kunstwaarde die het model moet vertonen?

3. Geldt het bepaalde in art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid, ook voor niet-gedeponeerde modellen?

4. Maakt het voor de beantwoording van vraag 3 verschil of het niet-gedeponeerde model is tot stand gekomen voor of na het in werking treden van de BT-MW?

(7) Overwegende dat, overeenkomstig artikel 6, lid 5, van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof, het Hof aan de Ministers van Justitie van België, van Luxemburg en van Nederland een door de griffier gewaarmerkt afschrift van het arrest van de Hoge Raad heeft gezonden ;

(8) Overwegende dat het Hof partijen in de gelegenheid heeft gesteld schriftelijke opmerkingen te maken over de door de Hoge Raad gestelde wagen, van welke gelegenheid door Screenoprints gebruik is gemaakt door het indienen van een memorie ;

(9) Overwegende dat de advocaat-generaal W.J.M. Berger op 16 december 1986 schriftelijk [conclusie](#) heeft genomen;

Ten aanzien van het recht:

10. O. dat de vragen van de HR alle betrekking hebben op art. 21 Eenvormige Beneluxwet inzake Tekeningen of Modellen (BTMW), welke wet deel uitmaakt van het op 25 okt. 1966 gesloten Benelux-Verdrag inzake Tekeningen of Modellen (het Verdrag);

11. dat genoemde bepaling onderdeel is van de in hoofdstuk II van de BTMW gegeven regeling inzake samenloop tussen de aan deze wet te ontleen bescherming met die welke aan de onderscheiden nationale auteurswetten van de drie Beneluxstaten valt te ontleen;

12. O. dat het Verdrag blijkens zijn considerans ertoe strekt eenheid te brengen in het modellenrecht in de drie Beneluxstaten;

13. O. dat het besluit van de verdragsluitende Staten om in het kader van de eenmaking van het modellenrecht mede een regeling te geven inzake de samenloop van het - eenvormige - modellenrecht en het - in beginsel niet in de eenmaking betrokken - auteursrecht, blijkens de MvT bij het Benelux-Verdrag en de BTMW (Benelux-Publikatieblad 1966-6; verder te citeren als MvT, met pagina-aanduiding van genoemde publicatie), zijn grond vindt in „bepaalde eigenaardigheden van de tekeningen- of modellenbescherming en de wijze waarop deze tot dusverre in de drie Staten werd verwezenlijkt" (MvT, p. 22);

14. O. dat in verband met de uitlegging van art. 21 BTMW opmerking verdient dat de „eigenaardigheid" waarop het in dit verband aankomt, door de verdragsluitende Staten als volgt werd omschreven (MvT, p. 23 - cursiveringen toegevoegd): „Voorts moet rekening worden gehouden met het feit dat het model in sommige gevallen een werk van op nijverheid toegepaste kunst kan zijn. Is dit het geval dan zal het model tevens door de Auteurswet worden beschermd. Men heeft dan

te maken met cumulatie van industriële en artistieke eigendom.";

15. O. dat voor de uitlegging van art. 21 voorts van belang zijn de visie van de verdragsluitende Staten op en hun oordeel omtrent de wijze waarop de bescherming van tekeningen of modellen destijds was geregeld in België ener- en Luxemburg en Nederland anderzijds;

16. O. dat de MvT, wat het eerste punt aangaat, vermeldt dat „in België alle tekeningen of modellen bescherming volgens de Auteurswet genieten, zelfs de gene die geen kunstzinnig karakter vertonen, terwijl in Luxemburg en Nederland slechts werken van op nijverheid toegepaste kunst worden beschermd, dat wil in dit geval dus zeggen kunstzinnige modellen". (MvT, p. 31 - cursiveringen toegevoegd);

17. O. dat wat het tweede punt betreft, uit de MvT blijkt dat de door het Luxemburgse en het Nederlandse auteursrecht voor auteursrechtelijke bescherming van tekeningen of modellen gestelde eis dat sprake is van een „werk van op nijverheid toegepaste kunst", naar het oordeel van de verdragsluitende Staten, in overeenstemming is met „de grondbeginselen van het auteursrecht dat beoogt kunstwerken te beschermen" (MvT, p. 31), in welk oordeel ligt besloten dat, voor zover het toenmalige Belgische stelsel ook auteursrechtelijke bescherming bood aan modellen die niet een kunstzinnig karakter vertonen, het aan die grondbeginselen niet beantwoordde;

18. O. dat dit laatste, gevoegd bij de omstandigheid dat men het „niet gewenst" oordeelde „dat na het in werking treden van deze wet modellen, welke niet uitgesproken kunstzinnig zijn, in België door de Auteurswet worden beschermd, en niet in de beide andere landen" (MvT, p. 31), ertoe heeft geleid dat de verdragsluitende Staten, ofschoon zij als leidraad hadden aanvaard dat het niet wenselijk was „bij een wet op de modellen belangrijke wijzigingen aan te brengen in het bestaande auteursrecht" (MvT, p. 24), „op dit punt ook het auteursrecht gelijklopend" hebben gemaakt door in lid 2 van art. 21 te bepalen dat tekeningen of modellen die niet „een duidelijk kunstzinnig karakter vertonen" zijn uitgesloten van bescherming uit hoofde van de Auteurswet (MvT, p. 31; zie ook MvT, p. 23 en 24);

19. dat hierbij aanstonds kan worden aangetekend dat zowel uit de hiervoor geciteerde als uit verscheidene andere passages van de MvT (vgl. bijv. MvT, p. 23 vierde volle alinea met MvT, p. 24 zesde volle alinea) blijkt dat in de visie van de verdragsluitende Staten de termen „tekeningen of modellen die een (...) kunstzinnig karakter vertonen", „kunstzinnige modellen" en „werken van op nijverheid toegepaste kunst" gelijkwaardig zijn en alle aanduiden: tekeningen of modellen die ingevolge het Luxemburgse en Nederlandse auteursrecht in aanmerking kwamen voor auteursrechtelijke bescherming (op de betekenis van het woord „duidelijk" wordt hierna, onder 25 en 26 teruggekomen);

20. dat tegen deze achtergrond begrijpelijk is dat de term „tekeningen of modellen die een (...) kunstzinnig karakter vertonen" is gebezigd niet alleen - negatief - in het tweede lid van art. 21, dat in de eerste plaats de

strekking heeft het Belgische auteursrecht op het stuk van tekeningen of modellen met dat van Luxemburg en Nederland gelijk te trekken en in de tweede plaats te voorkomen dat in de toekomst door de wetgever of door de rechter in een der drie Staten auteursrechtelijke bescherming zou worden verleend aan tekeningen of modellen die naar algemeen aanvaarde grondbeginselen van het auteursrecht in redelijkheid niet kunnen worden beschouwd als „een voorwerp van kunst” (MvT, p. 24), maar ook - positief - in het eerste lid van genoemde bepaling waarin het in de BTMW in beginsel aanvaarde cumulatiestelsel is neergelegd: na de door lid 2 uitsluitend in het Belgische auteursrecht aangebrachte wijziging stemmen de auteursrechten van de drie Staten immers daarin overeen dat voor auteursrechtelijke bescherming slechts in aanmerking komen tekeningen of modellen die vallen aan te merken als werken van op nijverheid toegepaste kunst, of, in de terminologie van de BTMW: die een (duidelijk) kunstzinnig karakter hebben;

21. O. dat de BTMW niet nader bepaalt aan welke vereisten moet zijn voldaan, wil een tekening of model kunnen worden aangemerkt als een tekening of model met een (duidelijk) kunstzinnig karakter, terwijl de MvT aan die vraag evenmin uitdrukkelijk aandacht besteedt;

22. dat uit diverse passages van de MvT wel blijkt dat de stellers van die toelichting zonder meer ervan zijn uitgegaan dat ter zake beslissend is of sprake is van „een kunstzinnige schepping” (vgl. MvT, p. 30), van „een kunstzinnig ontwerp”, van een „voorwerp van kunst” dat zich „als zodanig en diensgevolge als object van auteursrechtbescherming laat herkennen” (MvT, p. 24), terwijl uit de behandeling in de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad als opvatting van de regeringsdeskundigen valt te signaleren dat „kunstschepingen” worden gekenmerkt door het „uitgesproken persoonlijke karakter (...) dat (...) de auteur aanduidt” (nr. 46-2, p. 17) en door oorspronkelijkheid (nr. 46-2, p. 21);

23. dat met inachtneming van de terughoudendheid welke het hof in verband met de hiervoor onder 18 gesignaleerde beperkte mate van uniformering van het auteursrecht past, uit voormelde gegevens kan worden afgeleid:

a. dat de verdragsluitende Staten ervan zijn uitgegaan dat - na de door art. 21 lid 2 in het Belgische recht aangebrachte wijziging - de drie nationale auteursrechten ter zake van de vraag aan welke vereisten moet zijn voldaan, wil een tekening of model in aanmerking komen voor auteursrechtelijke bescherming, in dier voege overeenstemmen dat daartoe nodig is dat sprake is van een werk - dat wil zeggen van een voortbrengsel met een eigen, oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt - op het gebied van de (toegepaste) kunst; en

b. dat zij daarbij, nu het bij een model of een tekening als zodanig gaat om vormgeving, hebben aangenomen dat indien een zodanig model of tekening valt aan te merken als werk, ook is voldaan aan het vereiste dat sprake is van een voortbrengsel op het gebied van de

(toegepaste) kunst, behoudens in geval het eigen, oorspronkelijk karakter enkel datgene betreft wat noodzakelijk is voor het verkrijgen van een technisch effect;

24. dat de verdragsluitende Staten bovendien voor de toepassing van dit criterium nog aanwijzingen hebben gegeven teneinde een verschillende beoordeling van dezelfde tekening of hetzelfde model in de afzonderlijke Beneluxlanden zoveel mogelijk te voorkomen;

25. dat tot die aanwijzingen niet alleen behoort dat „bij de beoordeling van het kunstzinnig karakter van een model” - dat wil dus zeggen: bij de beantwoording of sprake is van een werk van toegepaste kunst - dit in zijn geheel dient te worden beschouwd (MvT, p. 49), maar ook dat het kunstzinnig karakter „duidelijk” moet zijn;

26. dat mede blijkens de ter zake gegeven toelichting (MvT, p. 24, mede verwijzende naar de onder 25 geciteerde plaats waar klaarblijkelijk sprake is van beoordeling in concreto), het woord „duidelijk” in art. 21 geen andere strekking heeft dan de rechter als richtlijn te geven dat hij, zo hij bij de toepassing van het onder 23 bedoelde criterium tot de slotsom komt dat aan gerede twijfel onderhevig blijft of sprake is van een werk in de zin van de Auteurswet, aan de betrokken tekening of het betrokken model auteursrechtelijke bescherming dient te onthouden;

27. O. dat in het voorgaande ligt besloten dat, voor zover het in de eerste vraag van de HR bedoelde vereiste dat „het model een zekere kunstwaarde moet vertonen” verder gaat dan het vereiste dat sprake is van een voortbrengsel op het gebied van de (toegepaste) kunst, het stellen van zodanig verdergaand vereiste indruist tegen de door de verdragsluitende Staten in het kader van de in art. 21 BTMW gegeven regeling van de samenloop ten aanzien van de auteursrechtelijke bescherming aanvaarde gemeenschappelijke uitgangspunten;

28. O. dat uit al het voorgaande volgt dat op de eerste vraag van de HR moet worden geantwoord:

1. dat voor de in art. 21 BTMW bedoelde bescherming uit hoofde van de Auteurswet is vereist dat de tekening of het model kan worden aangemerkt als een werk - dat wil zeggen als een voortbrengsel met een eigen, oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt - op het gebied van de (toegepaste) kunst;

2. dat daarbij geldt dat indien de tekening of het model valt aan te merken als een werk in voormelde zin, ook is voldaan aan het vereiste dat sprake is van een voortbrengsel op het gebied van de (toegepaste) kunst, behoudens in geval het eigen, oorspronkelijk karakter enkel datgene betreft wat noodzakelijk is voor het verkrijgen van een technisch effect;

3. dat verdergaand vereisten indruisen tegen de door de verdragsluitende Staten ten aanzien van de vereisten voor auteursrechtelijke bescherming van tekeningen en modellen aanvaarde gemeenschappelijke uitgangspunten;

29. O. dat uit dit antwoord volgt dat vraag 2 geen beantwoording behoeft;

30. O. dat de bewoordingen van, noch de toelichting op art. 21 BTMW grond geven voor een ontkennende beantwoording van vraag 3;

31. dat integendeel het hiervoor onder 15 t/m 18 overwogene tot de conclusie noopt dat met name het bepaalde in het tweede lid van dit artikel ook geldt voor niet-gedeponeerde modellen;

32. dat voorts, wat betreft het eerste lid van dit artikel, niet kan worden aangenomen dat de verdragsluitende Staten zouden hebben beoogd op het punt van de auteursrechtelijke bescherming van tekeningen en modellen de auteur die zijn tekening of model overeenkomstig de BTMW heeft gedeponoord, achter te stellen bij de auteur die van zo'n depot afziet;

33. dat derhalve op de derde vraag van de HR moet worden geantwoord dat het bepaalde in art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid van dit artikel, ook geldt voor niet-gedeponeerde tekeningen of modellen;

34. O. dat op vraag 4 moet worden geantwoord dat, gelijk volgt uit art. 25 BTMW, ten aanzien van tekeningen en modellen die voor het in werking treden van deze wet tot stand zijn gekomen, telkens het toen geldende nationale recht toepasselijk blijft;

Ten aanzien van de kosten :

(35) Overwegende dat het Hof volgens artikel 13 van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof de kosten met vaststellen, welke op de behandeling voor het Hof zijn gevallen, welke kosten omvatten de honoraria van de raadslieden van partijen, voor zover dit in overeenstemming is met de wetgeving van het land waar het bodemgeschil aanhangig is;

(36) dat volgens de Nederlandse wetgeving het salaris van de raadslieden van de partijen wordt begrepen in de kosten welke aan de in het ongelijk gestelde partij in rekening worden gebracht;

(37) dat gelet op het vorenstaande de kosten op de behandeling voor het Hof gevallen moeten worden bepaald als volgt : voor Screenoprints op 1.000 gulden (exclusief BTW) en voor Citroën op nihil ;

(38) Gelet op de conclusie van de Advocaat-Generaal W.J.M. Berger;

(39) Uitspraak doende op de door de Hoge Raad der Nederlanden bij arrest van 29 november 1985 gestelde vragen;

Verklaart voor recht:

40. Voor de in art. 21 BTMW bedoelde bescherming uit hoofde van de Auteurswet is vereist dat de tekening of het model kan worden aangemerkt als een werk - dat wil zeggen als een voortbrengsel met een eigen, oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk karakter van de maker draagt - op het gebied van de (toegepaste) kunst.

41. Daarbij geldt dat indien de tekening of het model valt aan te merken als een werk in de onder 40 bedoelde zin, ook is voldaan aan het vereiste dat sprake is van een voortbrengsel op het gebied van de (toegepaste) kunst, behoudens ingeval het eigen, oorspronkelijk karakter enkel datgene betreft wat noodzakelijk is voor het verkrijgen van een technisch effect.

42. Verdergaande vereisten druisen in tegen de door de verdragsluitende Staten ten aanzien van de vereisten

voor de auteursrechtelijke bescherming van tekeningen en modellen aanvaarde gemeenschappelijke uitgangspunten.

43. Het bepaalde in art. 21 BTMW geldt ook voor niet-gedeponeerde tekeningen of modellen.

44. Ten aanzien van tekeningen of modellen die voor het in werking treden van de BTMW tot stand zijn gekomen, blijft telkens het toen geldende nationale recht van toepassing.

Conclusie Advocaat-Generaal Berger

(...)

De vraag welke maatstaf moet worden aangelegd bij het oordeel of er sprake is van een „werk van toegepaste kunst" in de zin van deze wetsbepaling, wordt in de Nederlandse rechtspraak en literatuur niet eenstemmig beantwoord. In een deel van de rechterlijke uitspraken en bij het merendeel van de schrijvers ziet men - zij het niet altijd in gelijkkluidende bewoordingen - als (genoegzaam) vereiste vermeld dat er sprake is van een werk met een eigen oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt (opvatting A); bij een enkele schrijver en in een aantal rechterlijke uitspraken wordt daarenboven de eis gesteld dat het werk „een zekere kunstwaarde" vertoont, hetgeen ook wel aldus wordt geformuleerd dat daarin „een zeker kunstzinnig streven van de maker" tot uitdrukking dient te komen (opvatting B). Algemeen wordt aangenomen dat ook bij opvatting B een betrekkelijk gering gehalte aan kunstwaarde genoeg is.

3.5 Tegen deze achtergrond stelt het middel in de eerste plaats de vraag aan de orde of de in art. 21 BTMW genoemde maatstaf gelijk is aan die van art. 10 Auteurswet, hetzij conform opvatting A, hetzij conform opvatting B, ofwel strenger is dan die van art. 10 Auteurswet en voor de mogelijkheid van bescherming krachtens de Auteurswet tegelijkertijd met bescherming krachtens de BTMW meer dan een betrekkelijk gering gehalte aan kunstwaarde vereist, en voorts de vraag of art. 21 BTMW, althans voor wat betreft het tweede lid, alleen geldt voor gedeponeerde of ook voor niet-gedeponeerde modellen.

3. Tenslotte heeft de HR de volgende vragen van uitleg van de BTMW voorgelegd:

„1. Is voor de in art. 21 bedoelde bescherming van (tekening of) modellen uit hoofde van de Auteurswet vereist:

a. dat het model een werk is met een eigen oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt;

b. dat het model daarenboven een zekere kunstwaarde vertoont, waarbij een betrekkelijk geringe kunstwaarde voldoende is;

c. dat het model daarenboven een meer dan geringe kunstwaarde vertoont?

2. Indien vraag 1 sub c bevestigend wordt beantwoord, welke maatstaf geldt dan voor de kunstwaarde die het model moet vertonen?

3. Geldt het bepaalde in art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid, ook voor niet-gedeponeerde modellen?

4. Maakt het voor de beantwoording van vraag 3 verschil of het niet-gedeponeerde model is tot stand gekomen voor of na het in werking treden van de BTMW?"

4. Het lijkt mij van belang om allereerst in te gaan op vraag 3. Wanneer immers op deze vraag zou moeten worden geantwoord, dat het bepaalde in art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid, niet geldt voor niet-gedeponeerde modellen, zou men kunnen stellen, dat het BGH niet toekomt aan de beantwoording van de overige door de HR gestelde vragen, omdat dan met betrekking tot de bescherming van het litigieuze model de bepalingen van de BTMW niet van toepassing zijn doch uitsluitend de bepalingen van de (Nederlandse) Auteurswet 1912.

5. Art. 21 BTMW luidt als volgt:

„1. Tekeningen of modellen, die een duidelijk kunstzinnig karakter vertonen, kunnen tegelijkertijd door deze wet en door de Auteurswet worden beschermd, indien aan de in deze beide wetten gestelde voorwaarden is voldaan.

2. Van bescherming uit hoofde van de Auteurswet zijn uitgesloten tekeningen of modellen die geen duidelijk kunstzinnig karakter vertonen.

3. De nietigverklaring van het depot van een tekening of model met een duidelijk kunstzinnig karakter of het verval van het uitsluitend recht voortvloeiend uit het depot van een dergelijke tekening of model houdt in, dat het auteursrecht voor die tekening of dat model gelijktijdig vervalt, voor zover beide rechten in handen van dezelfde houder zijn; dit recht vervalt echter niet, indien de houder van de tekening of het model overeenkomstig art. 24 een bijzondere verklaring aflegt met het oog op de instandhouding van zijn auteursrecht."

Naar mijn mening nu heeft dit artikel en met name het bepaalde in het tweede lid alleen betrekking op met inachtneming van de BTMW gedeponeerde modellen. Immers hoofdstuk II „Tekeningen of modellen met een duidelijk kunstzinnig karakter" behandelt de mogelijkheid van dubbele bescherming van een model, nl. op grond van de BTMW en de Auteurswet. In het eerste lid van art. 21 wordt als voorwaarde voor de verkrijging van die dubbele bescherming - als voorwaarde voor die cumulatie - gesteld, dat het betreffende model aan de in deze beide wetten gestelde voorwaarden voldoet.

Welnu een van de hoofdvoorwaarden voor de bescherming van een model conform de BTMW is het depot als bedoeld in art. 3 lid 1. In de MvT bij het Benelux-Verdrag en de BTMW (MvT; Ed. S en J nr. 34 - 1982 - p. 20) wordt onder 1. „Algemeen"; 1. „Indeling van de wet" opgemerkt:

„Het tweede hoofdstuk bevat bepalingen betreffende tekeningen of modellen die een uitgesproken kunstzinnig karakter bezitten, waardoor zij reeds de bescherming van de Auteurswet bezitten en welke overeenkomstig deze wet worden gedeponéerd en aldus een dubbele bescherming verkrijgen."

Voorts onder 5 „Verhouding tot het auteursrecht" (p. 24 e.v.):

„De dubbele bescherming is op zodanige wijze geregeld, dat de mogelijkheid wordt geopend tot het verkrijgen van een bijzondere doeltreffende bescherming, doch van betrekkelijke korte duur voor alle nieuwe modellen zonder dat daarbij evenwel afbreuk gedaan wordt aan de auteursrechtelijke bescherming van kunstzinnige modellen. Het is echter vereist dat het publiek door middel van de gepubliceerde depots kennis kan nemen van de beschermde modellen.

De ontwerper van een kunstzinnig model, die geen prijs stelt op de bescherming van deze wet, kan zonder enige beperking de bescherming inroepen die de Auteurswetten hem toekennen. Deze laatste bescherming komt eerst vast te staan wanneer de rechter heeft beslist dat het model inderdaad kunstzinnig is. Vaak zal de belanghebbende daarenboven ook de bescherming van deze wet willen genieten; het gedeponéerde model moet slechts aan de eisen van deze wet voldoen, waartoe de eis van kunstzinnig karakter niet behoort, doch ook dan kan hij zich op de in de drie landen bestaande auteursrechtelijke bescherming beroepen. Nochtans zal hij, die de dubbele bescherming wil genieten, zich naar de beginselen van het modellenrecht dienen te schikken.

Zoals hoger reeds werd opgemerkt is een van de belangrijkste beginselen van de eenvormige wet de publikatie van de gedeponéerde modellen."

Aldus ook Haardt „Het recht op een tekening of model en het auteursrecht" in NJB 1974, p. 1177: „Voor niet-gedeponéerde tekeningen of modellen gelden de art. 21-24 BTMW in het geheel niet, want te hunnen aanzien is niet voldaan „aan de in deze beide wetten" gestelde voorwaarden: voor de bescherming onder de BTMW is immers het depot vereist. Wie dus zijn tekening of model niet deponéert - met alle risico's van dien - ziet dus zijn eventueel bestaand auteursrecht op geen enkele wijze aangetast".

(Zie ook: Van Dijk „Modellenrecht in de Beneluxlanden", p. 74 e.v.)

De voorwaarde, waaraan men moet voldoen om naast de modelbescherming (op grond van het rechtsgeldig depot) in aanmerking te komen voor auteursrechtelijke bescherming (op grond van de bepalingen van de Auteurswet) wordt dan in het tweede lid van art. 21 nog eens duidelijk gesteld, om daaromtrent elke twijfel weg te nemen. Deze bepaling is, zoals hieronder nader zal worden uiteengezet, slechts daarom opgenomen en derhalve in feite overbodig.

6. Ofschoon in de hiervoren ontvouwde visie de overige vragen van uitleg met betrekking tot art. 21 niet meer aan de orde komen, omdat is vastgesteld dat de bepalingen van de BTMW in het onderhavig auteursrechtelijk geschil niet van toepassing zijn, lijkt het mij niettemin aangewezen hier nader op die vragen in te gaan, omdat het hof implicite en de HR explicite de beslissing van dit geschil heeft verbonden aan (de uitleg van) art. 21 BTMW.

Ik houd er daarbij rekening mee, dat is uitgegaan van de opvatting, dat de BTMW een wet is van „hoger

orde". Deze wet is immers bij verdrag vastgesteld. Weliswaar is daarbij bepaald, dat de Hoge Verdragsluitende Partijen zich verbinden de eenvormige wet in hun nationale wetgeving op te nemen (art. 1 Benelux-Verdrag inzake Tekeningen of Modellen), maar dat neemt niet weg, dat het uitsluitend voormelde Partijen zijn, die, na de inwerkingtreding van het Verdrag, te dezen zeggingsmacht toekomt.

7. Onder 1a, b en c is een vraagstuk aan de orde gesteld, dat met name in Nederland vele rechtsgeleerde pennen in beweging heeft gebracht. Naar mijn mening heeft Verkade in zijn boek „Bescherming van het uiterlijk van produkten" (1985: p. 145 e.v.) een alleszins overtuigende argumentatie gegeven voor de beantwoording van vraag 1 sub a in bevestigende zin.

In haar kern komt de vraag hierop neer: stelt art. 21 lid 2 voor bescherming uit hoofde van de Auteurswet een zwaarder criterium dan voor de nationale (en internationale) auteursrechtelijke bescherming pleegt te gelden? Met Verkade (en de vele door hem in zijn aangehaald werk vermelde auteurs; p. 148/149) en zulks in het spoor van Phaff (NJB 1968, p. 385) beantwoord ik deze vraag ontkennend.

Toegegeven: de bewoordingen van het artikellid zouden aanleiding kunnen geven om aan te nemen, dat om de gecumuleerde bescherming te verwerven van hoofdstuk II BTMW niet kan worden volstaan met het (naar ik waag te stellen toch wel algemeen aanvaarde en, naar mijn oordeel, enig aanvaardbaar) auteursrechtelijk criterium, zoals verwoord in vraag 1 onder a, maar er is alle reden om aan te nemen, dat dat niet door de opstellers van de BTMW is beoogd.

In de eerste plaats zij opgemerkt, dat aan de wetgeschiedenis - die overigens op dit punt wat verwarringwekkend is - geen doorslaggevende argumenten kunnen worden ontleend, die grond geven voor de opvatting, dat in art. 21 met een „duidelijk kunstzinnig karakter" iets anders is bedoeld dan een toetsing op dezelfde voet als dat met betrekking tot het nationale auteursrecht placht en pleegt te geschieden: oorspronkelijkheid en persoonlijk karakter (of om met Van Nieuwenhoven Helbach te spreken: blijkbaar schepingskarakter. Zie: Nederlands Handels- en faillissementsrecht. II Industriële eigendom en mededingingsrecht. - 1983 - p. 225 e.v.). Ik verwijs hier nog met name naar de passage uit de hiervoren (gedeeltelijk) geciteerde MvT:

„De ontwerper van een kunstzinnig model, die geen prijs stelt op de bescherming van deze wet, kan zonder enige beperking de bescherming inroepen die de Auteurswetten hem toekennen." (cursivering door ondergetekende).

Naar mijn oordeel is het niet juist „kunstzinnig" of zelfs „duidelijk kunstzinnig" te vereenzelvigen met (geringe) „kunstwaarde". Originaliteit en persoonlijkheid zijn bepalend voor kunstzinnig karakter en derhalve voor de rechten van de auteur. Kunstwaarde is een andere dimensie, die zich niet leent voor objectieve beoordeling. In de tweede plaats komt het mij, gezien de MvT, waarin zo duidelijk de nadruk wordt gelegd op de modelrechtelijke bescherming (behorende tot het ter-

rein van de industriële eigendom) en de auteursrechtelijke bescherming (behorende tot het terrein van de artistieke eigendom) naast elkaar, onlogisch voor aan te nemen, dat de BTMW een grensverlegging heeft willen bewerkstelligen voor de auteursrechtelijke bescherming van tekeningen of modellen in geval van cumulatie met de bescherming van de BTMW.

Doorslaggevend acht ik te dezen evenwel, dat uit de MvT valt af te leiden, dat de ontwerpers van de BTMW met art. 21 lid 2 uitsluitend een reactie bedoeld hebben tegen de Belgische situatie, van voor 1 jan. 1975, waarin alle tekeningen en modellen auteursrechtelijk werden beschermd, ook de niet-kunstzinnige, dat wil zeggen modellen zonder „eigen oorspronkelijk karakter" dit in tegenstelling tot de situatie in Nederland en Luxemburg. Aldus Cohen Jehoram (NJB 1974, p. 1182), die t.a.p. vervolgt: „De toelichting meent dat nu door art. 21 lid 2 op dit punt het auteursrecht gelijklopend is gemaakt voor de drie landen. Phaff leidt (...) hieruit af: „Voor het Nederlandse recht beoogt de gewraakte bepaling dus niets te veranderen en het is aan te nemen, dat de rechter deze bedoeling tot haar recht zal doen komen, ook al zou de redactie mogelijk niet onberispelijk zijn". Laat ons inderdaad hopen dat de rechter althans de goede bedoeling van de ontwerpers van de BTMW zal volgen en het „duidelijk kunstzinnig karakter" zal opvatten als het vanouds uit het auteursrecht bekende „oorspronkelijke karakter". Dan inderdaad sluit de BTMW geheel aan bij de vanouds geldende auteursrechtelijke opvattingen ..."

Gotzen (Rechtskundig Weekblad 1974-1975, p. 2120) zet zich eveneens af tegen de schrijvers in Nederland en België, die de termen „duidelijk kunstzinnig" opvatten als een vereiste voor een meer dan minimaal gehalte aan kunst „want het is steeds een grondbeginsel van het auteursrecht geweest dat het bereiken van het artistieke peil volstaat en dat de hoogte van de artistieke waarde voor de bescherming volkomen irrelevant blijft. Voor het recht zijn er geen grote en kleine kunstenaars. Allen worden zij gelijk beschermd". Gotzen sluit zich aan bij Cohen Jehoram en wijst er met deze op „dat men de uitdrukking „duidelijk kunstzinnig" heeft ingevoerd om klaar te stellen dat men tot het klassieke originaliteitsbegrip is willen terugkeren in tegenstelling tot het verwaterde originaliteitsvereiste zoals dit in België onder de vroegere modellenregeling gold".

Uit het vorenstaande volgt, dat, naar mijn mening, de vraag 1 sub a bevestigend en sub b en c ontkennend is te beantwoorden.

Dit brengt mede, dat vraag 2 niet aan de orde komt.

Het antwoord op vraag 3 heb ik hiervoren onder 3 gegeven.

Voor het antwoord op de vierde vraag lijkt het mij van belang art. 25 BTMW te citeren:

„Onder voorbehoud van het in art. 26 bepaalde, blijven tekeningen of modellen, die voor het in werking treden van deze wet in een der Beneluxlanden, op welke wijze dan ook krachtens de nationale wetgeving werden beschermd, deze bescherming ook verder in dat land genieten."

In de MvT (S en J nr. 34 - 1982 - p. 88/91) staat vermeld:

„Dit artikel handelt over de handhaving van de in een der Beneluxlanden voor het in werking treden van de eenvormige wet verworven modelrechten.

Zoals in het begin van deze toelichting werd vermeld, bestaat in België een bijzondere wet op de bescherming van tekeningen en modellen van nijverheid. In Nederland en Luxemburg bestaan hieromtrent geen wettelijke voorschriften, ofschoon een deel der modellen bescherming geniet uit hoofde van de Auteurswet en in bepaalde gevallen bescherming bestaat uit hoofde van de wettelijke bepalingen inzake de bestrijding van de oneerlijke mededinging.

De in een der drie Beneluxlanden verkregen bescherming uit hoofde van de nationale wetgeving zal na het in werking treden van de eenvormige wet onverkort blijven bestaan zonder zich evenwel tot de beide andere Beneluxlanden uit te breiden. Deze wettelijke bepalingen blijven onverminderd van kracht op deze modellen. Zo blijft het bijv. mogelijk om, evenals voor het in werking treden van de eenvormige wet, in Nederland een beroep te doen op art. 1401 BW inzake in Nederland of elders in de handel gebrachte modellen.

In dit verband dient te worden opgemerkt, dat de in art. 1 van deze Wet gegeven definitie van modellen minder ruim is dan die van het Belgische KB nr. 91 van 29 jan. 1935. Bij de toepassing van het overgangsrecht dient geen rekening te worden gehouden met de definitie gegeven in art. 1 van deze Wet, doch met die gegeven in de oude wet."

Hiervoor onder 3 heb ik uiteengezet, dat, naar mijn oordeel, art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid, niet geldt voor niet-gedeponeerde modellen. Het tijdstip van de totstandkoming van een niet-gedeponerd model is derhalve met betrekking tot het bepaalde in art. 21 irrelevant.

Maar ook, wanneer art. 21 lid 2 wel zou gelden voor niet-gedeponeerde modellen, zou het tijdstip van totstandkoming met betrekking tot het aldaar bepaalde geen verschil maken. Immers, zoals hoger betoogd, ligt in art. 21 lid 2 geen zwaarder of ander criterium voor auteursrechtelijke bescherming besloten dan dat wat voor het nationale auteursrecht heeft te gelden. Of een model auteursrechtelijke bescherming toekomt, is een vraag, waarop het antwoord niet wordt beïnvloed door de totstandkoming voor of na het in werking treden van de BTMW.

Let wel: gezien de formulering van vraag 4 is hier alleen de auteursrechtelijke bescherming aan de orde. Uit de geciteerde MvT volgt, dat de overgangsbepaling van art. 25 BTMW het tijdstip van de inwerkingtreding van die wet wel van belang doet zijn voor de rechtsbescherming van modellen, die tot stand zijn gekomen voor de inwerkingtreding van de BTMW.

11. Ik moge dan tenslotte concluderen tot de navolgende beantwoording op de aan Uw hof door de HR voorgelegde vragen:

1. Voor de in art. 21 bedoelde bescherming van (tekening of) modellen uit hoofde van de Auteurswet is vereist dat het model een werk is met een eigen oor-

spronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt.

Het model behoeft daarenboven geen zekere kunstwaarde te vertonen nog minder een meer dan geringe kunstwaarde.

2. Gezien het vorenstaande behoeft vraag 2 geen beantwoording.

3. Het bepaalde in art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid, geldt niet voor niet-gedeponeerde modellen.

4. Voor de beantwoording van vraag 3 maakt het geen verschil of het niet-gedeponeerde model is tot stand gekomen voor of na het in werking treden van de BTMW.